

Список використаної літератури

1. Білецька Л.М. Митна вартість в українському законодавстві / Л.М. Білецька // Вісник Верховного Суду України. – 2010. – № 3 (115). – С. 36.
2. Блажівська Н. Вплив роялті на митну вартість товарів / Н. Блажівська // Вісник прокуратури. – 2010. – № 5 (107). – С. 92.
3. Войцещук А.Д. Митна вартість як інструмент захисту економічної безпеки держави / А.Д. Войцещук // Економіка та держава. – 2009. – № 1. – С. 95–96.
4. Мельніченко Ю. Наслідки неналежного чи неконтрольованого використання кваліфікованого зазначення походження товару / Ю. Мельніченко // Цивільне право. – 2010. – № 9. – С. 54.
5. Тонєв І.М. Теоретичні засади поняття митної вартості / І.М. Тонєв // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 11 (66). – С. 17.

Испокон веков любое государство стремилось увеличивать экспорт и минимизировать импорт с целью укрепления позиций на внутреннем рынке. Это, как правило, приводит к улучшению инвестиционного климата, предоставляет возможность наладить торговое сотрудничество с разными странами мира, обеспечивает дополнительные поступления в бюджет. В тоже время проблема господства «серых товаров» на внутреннем рынке наносит значительный вред экономике страны. В статье рассмотрено понятие «серого импорта товаров», исследованы пути обеспечения дополнительных поступлений денежных средств в Государственный бюджет вследствие повышения уровня эффективности деятельности таможенных органов.

Ключевые слова: Государственный бюджет, код товара, серый импорт, страна происхождения товара, таможенная стоимость товара, таможенные органы.

Since time immemorial, any state aims to increase export and minimize import in order so that to fix positions at the internal market. It automatically will enable to attract the collaboration of investors, work out the point in the sale relationships with different countries of the world; will add the additional entering into the budget. However, the problem of «grey commodities» which is dominated at the internal market inflicts sufficient harm to the country's economy. A concept «grey import of commodities» is considered in the article, the additional ways of receipt money facilities to the state budget are investigated as a result of effective work of custom bodies.

Key words: code of commodity, country of origin of commodity, custom bodies, custom cost of commodity, grey import, the state budget.

Надійшло 17.01.2012.

УДК 330.1(477)

І.О. Губарева, В.О. Доровський

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У статті запропоновано рекомендації щодо удосконалення методики оцінки економічної безпеки країни. Аналітичне забезпечення дає можливість оцінювати та зіставляти країни світу за рівнем економічної безпеки, на відміну від існуючих, воно ґрунтується на порівнянні міжнародних індексів, які характеризують ефективність державного управління.

Ключові слова: економічна безпека, інтегральний показник рівня економічної безпеки країни, кластерний аналіз.

Вступ. Економічна безпека країни – це складна багатофакторна категорія, яка характеризує здатність національної економіки протистояти дестабілізуючій дії різноманітних внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати сталий розвиток суспільства та конкурентоспроможність національної економіки у світовій системі господарювання. Для сучасного соціально-політичного та економічного стану України дуже важливою є цілеспрямована діяльність держави, усіх рівнів організації законодавчої і виконавчої влади в країні щодо створення ефективної системи забезпечення економічної безпеки країни та її громадян.

Постановка завдання. Система забезпечення економічної безпеки передбачає здійснення постійного моніторингу соціально-економічних процесів з точки зору їхнього впливу на стан економічної безпеки, оцінку з цих позицій стратегічних програм, нормативно-правових актів, а також аналіз ефективності поточних рішень у сфері економічної політики.

Питання забезпечення економічної безпеки країни знайшли своє відображення в працях українських та зарубіжних вчених: Л. Абалкіна, В. Геєця, М. Єрмошенко, М. Кизима, В. Ліпкана, В. Мунтіяна, Г. Пастернака-Таранушенка, В. Сенчагова, Г. Ситника та інших, але як показало проведене дослідження, проблеми порівняння країн за рівнем економічної безпеки не приділено достатньої уваги.

Метою статті є розробка аналітичного забезпечення, що дає можливість оцінювати та зіставляти країни світу за рівнем економічної безпеки, яке ґрунтується на порівнянні міжнародних індексів, що характеризують ефективність державного управління, та комплексному використанні кореляційного аналізу, кластерного аналізу та методу таксономії.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняними і зарубіжними вченими пропонується для оцінки рівня економічної безпеки використовувати різноманітні методи, найбільш поширеними з яких є: експертні оцінки, метод таксономії, спостереження основних макропоказників та порівняння їх з пороговими значеннями. Деякі автори [1–3] вважають, що економічна безпека має оцінюватися за допомогою кількісних показників, які мають граничні (порогові) значення, ігнорування яких перешкоджає нормальному розвитку економіки та соціальної сфери, призводить до формування руйнівних тенденцій у сфері виробництва і рівня життя населення, наближення до порогових значень свідчить про наявність кризових явищ в економіці країни. Найбільш широке поширення у деяких країнах набули показники оцінки економічної безпеки, розроблені С. Глазьевим, який для оцінки економічної безпеки запропонував 22 показники та їх порогові значення [1]. Однак, як зазначив А. Ілларіонов, така методика оцінки не може бути використана для аналізу економічної безпеки країни, оскільки представлені С. Глазьевим величини порогових показників економічної безпеки є абсолютно довільними і не можуть точно охарактеризувати ситуацію в країні як передкризову або критичну, світовій економічній науці нічого не відомо ні про будь-які порогові значення, ні про країни, які при досягненні цих порогових значень виявилися «за критичною межею» [4].

В Україні рівень економічної безпеки оцінюють з використанням інтегрального показника, який розраховується відповідно до Методики розрахунку економічної безпеки України [5]. У цій методиці зазначено, що відбір багатьох індикаторів було здійснено з урахуванням світового досвіду і розробок українських вчених, але при цьому не конкретизовано джерела, порогові значення окремих показників суттєво відрізняються від прийнятих у різних країнах.

Для визначення загроз (проблем) економічної безпеки України необхідно дослідити динаміку розвитку її компонент та часткових показників, які їх оцінюють. Складовими компонентами економічної безпеки країни є такі: макроекономічна, фінансова, виробнича, інвестиційна, науково-технологічна, енергетична, зовнішньоекономічна, соціальна, демографічна і продовольча. Розрахунки стану економічної безпеки України здійснювалися за кожною компонентою та частковим показником, який її оцінює, шляхом зіставлення фактичних значень індикаторів безпеки, визначених у Методиці [5], з їх пороговими значеннями – кількісними величинами, порушення яких викликає несприятливі або загрозливі тенденції в економіці. У табл. 1 наведено динаміку та темпи зміни інтегрального показника рівня економічної безпеки України та його компонент.

Згідно з табл. 1 інтегральний показник рівня економічної безпеки України протягом 8,5 років мав позитивну динаміку зростання, яка становила 22,2%. Суттєвого зростання набули компоненти: «соціальна» (40,3%), «виробнича» (33,8%), «інвестиційна» (31,0%). Низькими темпами зростали компоненти: «зовнішньоекономічна» (1,7%) та «енергетична» (12,8%).

Оцінити рівень економічної безпеки країни за наведеною методикою досить складно, за окремими частковими показниками не можливо знайти дані офіційної статистики та відстежити їх динаміку, в методиці багато показників, що дублюють один одного, до того ж не можливо порівнювати рівень економічної безпеки України з іншими країнами. Тому ми вважаємо за доцільне здійснювати оцінку економічної безпеки країни з використанням міжнародних індексів та рейтингів. Запропоновані індекси дають можливість оцінити рівень економічної безпеки країни за напрямками: рівень розвитку економіки, ефективність роботи уряду, політична стабільність, якість законодавства, рівень корупції.

Для проведення дослідження було відібрано міжнародні індекси та рейтинги, за допомогою яких можна оцінити рівень економічної безпеки країн: індекси ефективності державного управління (Worldwide Governance Indicators) [6], рейтинг слабкості держав [7], індекс конкурентоспроможності (The Global competitiveness Index) [8], індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom) [9,10], рейтинг кредитоспроможності країн [11], індекс якості державності [12], індекс політичної нестабільності (Political Instability Index) [13], індекс якості життя (Quality of Life Index) [14], індекс сприйняття корупції (Corruption Perception Index published by Transparency International) [15].

Проведене дослідження показало, що в деяких індексах показники дублюються, наприклад, для оцінки рівня корупції в країні як субіндекс у більшості індексів і рейтингів використовується індекс сприйняття ко-

рупції [15], тому нами було проведено кореляційний аналіз для визначення тісноти зв'язку між досліджуваними показниками. Перелік міжнародних індексів та рейтингів було доповнено показником ВВП на душу населення для характеристики рівня економічного розвитку країн.

Таблиця 1

Динаміка та темпи зміни компонент економічної безпеки України в 2000–2008 рр.

Компонента	Динаміка зміни, %								
	Рік								2008 (I пів.)
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Макроекономічна	54,8	55,6	54,0	60,5	61,8	63,0	73,9	67,2	65,6
Фінансова	55,0	60,3	63,4	71,6	71,9	73,9	71,3	70,6	68,3
Виробнича	55,0	64,5	68,0	67,9	72,8	82,1	71,4	74,1	73,6
Інвестиційна	65,2	65,3	62,8	70,6	78,1	87,6	86,9	93,1	85,4
Науково-технологічна	49,6	60,3	58,7	54,6	56,7	55,0	57,8	59,1	58,5
Енергетична	62,6	65,1	65,5	65,9	65,9	65,4	65,9	68,5	70,6
Зовнішньоекономічна	84,8	93,4	91,3	82,0	80,8	93,7	94,3	92,5	86,2
Соціальна	59,3	62,3	64,1	66,0	69,5	73,1	75,2	76,7	83,2
Демографічна	46,0	46,5	47,7	51,7	52,2	53,4	56,3	56,0	55,2
Продовольча	51,7	63,0	55,6	56,3	71,4	70,0	72,7	69,7	66,0
Інтегральний показник економічної безпеки	58,2	63,6	62,9	64,5	67,9	70,9	72,0	72,2	71,1
Компонента	Темпи зміни, %								
	Рік								Усього за 8,5 років
	2001	2002	2003	2004.	2005	2006	2007	2008	
Макроекономічна	1,5	-2,9	12,0	1,7	1,9	17,3	-9,1	-2,4	19,7
Фінансова	9,6	5,1	12,9	0,4	2,8	-3,5	-0,1	-3,3	24,2
Виробнича	17,3	5,4	-0,1	7,2	12,8	-13,0	3,8	-0,7	33,8
Інвестиційна	0,2	-3,8	12,4	10,6	12,2	-0,8	7,1	-8,3	31,0
Науково-технологічна	21,6	-2,7	-7,0	3,8	-3,0	5,1	2,3	-1,0	17,9
Енергетична	4,0	0,6	0,6	0	-0,8	0,8	3,9	3,1	12,8
Зовнішньоекономічна	10,1	-2,2	-10,2	-1,5	16,0	0,6	-1,9	-6,8	1,7
Соціальна	5,1	2,9	3,0	5,3	5,2	2,9	2,0	8,5	40,3
Демографічна	1,1	2,5	8,4	1,0	2,3	5,4	-0,5	-1,4	20,0
Продовольча	21,9	-11,8	1,3	26,8	-2,0	3,9	-4,1	-5,3	27,7
Інтегральний показник економічної безпеки	9,2	-1,1	2,5	5,3	4,4	1,6	0,3	-1,5	22,2

При проведенні кореляційного аналізу виявилися тісні взаємозв'язки, понад 70%, між такими показниками, як: право голосу, політична стабільність, ефективність уряду, якість законодавства, верховенство закону, контроль корупції та ВВП на душу населення.

З метою виділення груп країн за рівнем економічної безпеки було застосовано кластерний аналіз.

Кластерний аналіз – це метод багатовимірного статистичного дослідження, до якого належать збір даних, що містять інформацію про вибір-

кові об'єкти, та упорядкування їх у порівняно однорідні, схожі між собою групи. Сутність кластерного аналізу полягає у здійсненні класифікації об'єктів дослідження за допомогою численних обчислювальних процедур. У результаті цього утворюються «кластери» або групи дуже схожих об'єктів. На відміну від інших методів, цей вид аналізу дає можливість класифікувати об'єкти не за однією ознакою, а за декількома одночасно. Для цього вводяться відповідні показники, що характеризують певну міру близькості за всіма класифікаційними параметрами.

При проведенні кластерного аналізу країн за рівнем економічної безпеки було здійснено ряд послідовних кроків: проведено вибірку країн для кластеризації; визначено перелік показників, за якими будуть оцінюватися відібрані країни; оцінено міру подібності країн; застосовано кластерний аналіз для створення груп подібних країн за рівнем економічної безпеки; перевірено достовірність результатів кластерного рішення. Перед застосуванням кластерного аналізу дані було стандартизовано. Дослідження ознак класифікаційного розподілу сукупності було здійснено методом k -середніх. Результати кластерного аналізу наведено на рис. 1.

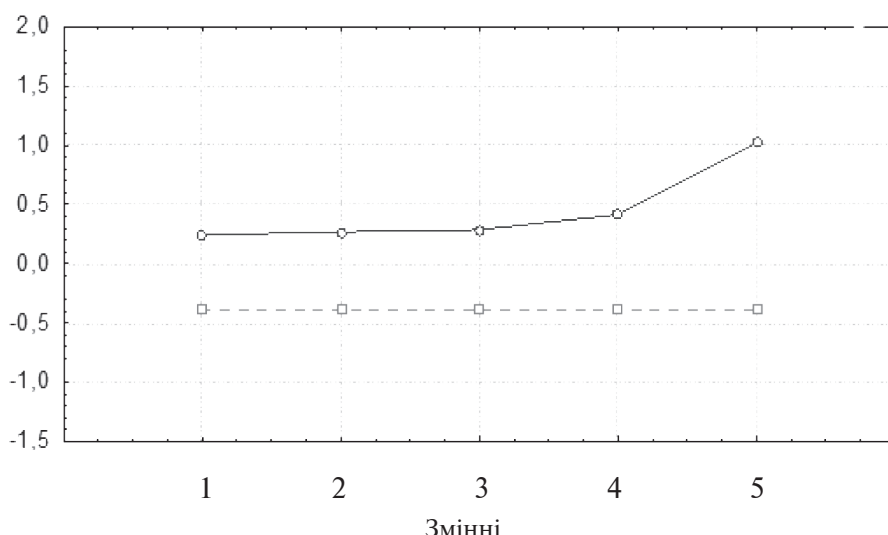

Рис. 1. Кластеризація країн на дві групи за класифікаційними показниками економічної безпеки: 1 — право голосу; 2 — ефективність уряду; 3 — верховенство закону; 4 — контроль корупції; 5 — ВВП на душу населення

Як видно з рис. 1, сукупність країн було поділено на дві групи, які мають суттєві відмінності за показниками економічної безпеки.

До першого кластера увійшло 49 країн, такі як Бельгія, Канада, Франція, Італія, Німеччина, США та ін. Країни першого кластера відрізняються високим рівнем економічного розвитку, політичною стабільністю та низьким рівнем корупції. До другого кластера увійшло 133 країни, такі як: Афганістан, Албанія, Болгарія, Казахстан, Польща, Пакистан, Росія та ін. Україна увійшла до другого кластера, до якого віднесено

країни, які мають проблеми із забезпеченням економічної безпеки, політично нестабільні та з високим рівнем корупції.

Для порівняння країн за рівнем економічної безпеки пропонується розраховувати інтегральний показник з використанням методу таксономії [16, 17] за показниками: право голосу; ефективність уряду; верховенство закону; контроль корупції; ВВП на душу населення.

На рис. 2 наведено діаграму розподілу деяких країн світу за рівнем економічної безпеки.

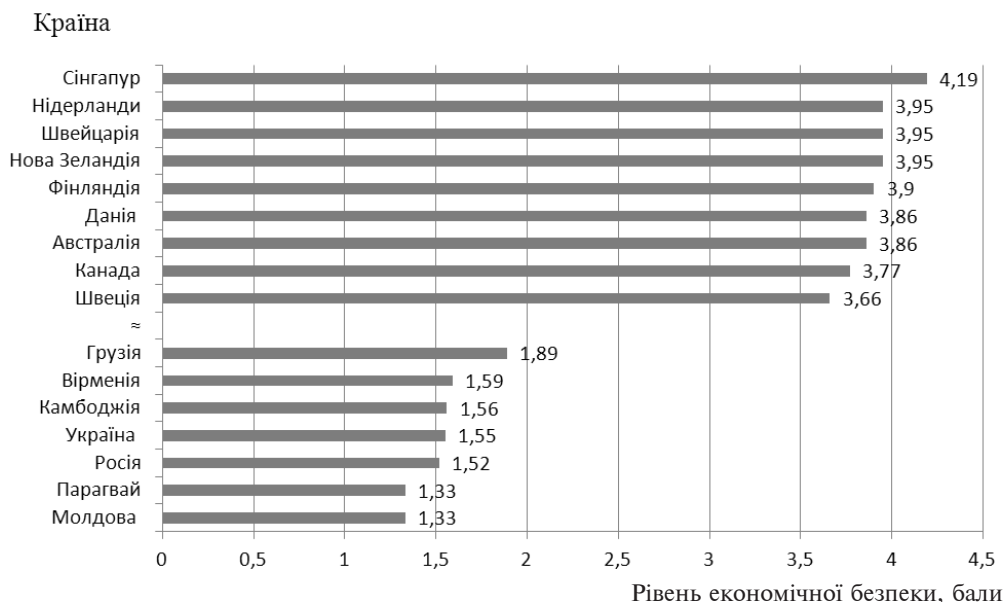

Рис. 2. Діаграма розподілу України та деяких країн світу за рівнем економічної безпеки

Як видно з рис. 2, Україна значно відстає від економічно розвинутих країн світу за рівнем економічної безпеки. Низький рівень України за індексом економічної безпеки порівняно з іншими країнами є загрозою для стабільного розвитку. Тому дуже важливим є питання визначення факторів, які кількісно відобразять загрози економічній безпеці країни, будуть чутливі до змін в макро- та мікросередовищі та перебуватимуть у сильному взаємозв'язку.

Висновки. Як показав проведений аналіз, сучасний стан економічного розвитку України характеризується наявністю суттєвих загроз економічній безпеці. Для оцінки рівня економічної безпеки країни пропонується використовувати міжнародні рейтинги та індекси. Відібрані міжнародні індекси дали можливість оцінити рівень економічної безпеки країни за показниками: право голосу, політична стабільність, ефективність уряду, якість законодавства, верховенство закону, контроль корупції та ВВП на душу населення. Для визначення рівня економічної безпеки країн та порівняння України з країнами світу запропоновано аналітичне забезпечення, яке базується на комплексному використанні кореляційного аналізу, кластерного аналізу та методу таксономії.

Список використаної літератури

1. Экономическая безопасность России: общий курс: учебник / под ред. В.К. Сенчагова, — М.: Дело, 2005. — 896 с.
2. Экономическая и национальная безопасность: учебник / под ред. Е.А. Олейникова. — М.: Изд. «Экзамен», 2004. — 768 с.
3. Новікова О.Ф. Економічна безпека: концептуальні визначення та механізми забезпечення: монографія / О.Ф. Новікова, Р.В. Покотиленко // НАН України. Ін-т економіки промисловості. — Донецьк, 2006. — 408 с.
4. Илларионов А. Критерии экономической безопасности / А. Илларионов // Вопросы экономики. — 1998. — № 10. — С. 35–58.
5. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. Затверджено наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 за № 60 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=3873
6. The Worldwide Governance Indicators 2008 [Електронний ресурс] / The World Bank. — Режим доступу: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.asp>
7. Index Of State Weakness In The Developing World 2008 [Електронний ресурс] / Brookings Institution. — Режим доступу: http://www.brookings.edu/~media/Files/rc/reports/2008/02_weak_states_index/02_weak_states_index_indicator_scores_pullout.ashx
8. Global Competitiveness Reports [Електронний ресурс] / World Economic Forum. — Режим доступу: <http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/Global%20Competitiveness%20Report/PastReports/index.htm>
9. Report Economic Freedom of the World: 2009 [Електронний ресурс] / Cato Institute. — Режим доступу: <http://www.cato.org/pubs/efw/map/index.php>
10. Economic Freedom of the World: 2009 Annual Report [Електронний ресурс] / The Fraser Institute. — Режим доступу: <http://www.freetheworld.com/release.html>
11. Рейтинг кредитоспособности стран 2009 [Электронный ресурс] / Национальное рейтинговое агентство. — Режим доступа: <http://www.ranational.ru/?page=world-raatingsmetodology>
12. Рейтинг стран по индексу качества государственности [Электронный ресурс] / Инновационный проект «Политический атлас современности». — Режим доступа: http://worldpolities.org/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=308
13. Political Instability Index 2009/2010 [Електронний ресурс] / The Economist. — Режим доступу: http://viewswire.eiu.com/site_info.asp?info_name=social_unrest_table&page=noads&rf=0
14. Quality of Life Index 2010 [Електронний ресурс] / International Living. — Режим доступу: <http://internationalliving.com/2010/02/learn-scores-quality/>
15. Corruption Perceptions Index 2010 [Електронний ресурс] / Transparency International. — Режим доступу: http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010
16. Суслов В.И. Эконометрия: учеб. пособие / В.И. Суслов, Н.М. Ибрагимов, Л.П. Талышева, А.А. Цыплаков. — Новосибирск: Новосибирский государственный университет, 2005. — 742 с.

17. Клебанова Т.С. Эконометрия: учеб. пособие / Т.С. Клебанова, Н.А. Дубровина, Е.В. Раевна. — 2-е изд., испр. — Х.: ИД «ИНЖЭК», 2005. — 160 с.

В статье предложены рекомендации по совершенствованию методики оценки экономической безопасности страны. Аналитическое обеспечение дает возможность оценивать и сопоставлять страны мира по уровню экономической безопасности, в отличие от существующих, оно основано на сочетании международных индексов, характеризующих эффективность государственного управления.

Ключевые слова: экономическая безопасность, интегральный показатель уровня экономической безопасности страны, кластерный анализ.

The paper offered recommendations for improving the methodology for assessing the economic security of the country. Analytic software allows you to evaluate and compare countries in terms of economic security, in contrast to the existing, it is based on a combination of international indices, characterizing the efficiency of public administration.

Key words: economic security, an integral indicator of the level of economic security, cluster analysis.

Надійшло 7.02.2012.

УДК 004.738.5:378

О.В. Дашевская, Р.А. Калюжный, А.С. Васильчук

ИНТЕРНЕТ – СОВРЕМЕННЫЙ ИНСТРУМЕНТ ПРОДВИЖЕНИЯ ВУЗА НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ

Авторы рассматривают интернет как современный инструмент продвижения высшего учебного заведения на рынке, привлечения иностранных студентов, повышения популярности и формирования позитивного имиджа. В статье проанализировано присутствие сайтов украинских вузов в сравнении с ведущими зарубежными в интернете. Авторы выделяют основные проблемы продвижения отечественных вузов в международном информационном пространстве.

Ключевые слова: вуз, интернет, сайт, международный рынок, информационное пространство, поисковые системы, индексирование.

*«Если вас нет в интернете, значит, вас не существует»
Бил Гейтс*

Введение. Глобализация международного пространства, интернационализация образования ставят перед украинскими вузами новые задачи по применению современных технологий не только обучения, но и привлечения студентов. Успешные университеты мира уже давно ведут конкурентную борьбу за абитуриентов, преподавателей, а их государства получают от этого социально-экономические выгоды. В Украине этот процесс только начинает зарождаться. Совсем недавно пришло понимание того, что высшее образование — это не государственная программа социальной помощи, а востребованный рынком продукт, который нуждается